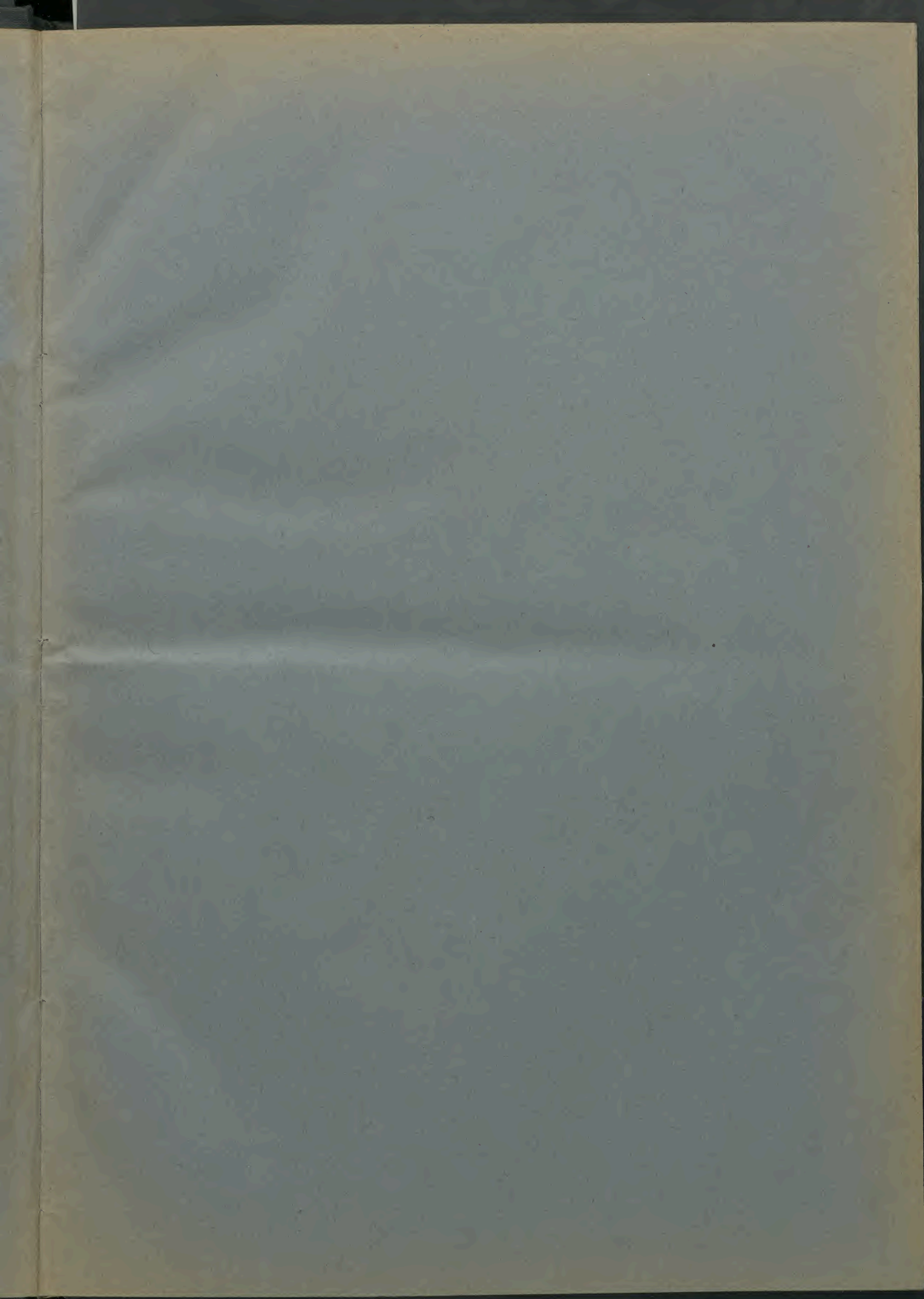

I-332

G. R.

ESTRUPUS POSSE PROSELUS

«ԱՀԱ՛՛ ԵՍ ԶԵԶԻ ՄԵԾ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ ԱՒԵՏԻՍ ԿՈՒՏԱՄ»։ ԴՈՒԿ. Բ. 10։

ՀԱՏՈՐ ԺԺ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԳՈՒԽ. ՅՈՒՆՈՒՄ 17. 1866

231

ፍብረህን ጉሠካበክ ወ-ኮኩን

Նոր տարի և Հովուական այցելութիւն. Գրիստա-
փոր Կորմիզա Արքեպ. ցանկը կը մտնէ: Ահրտու-
թիւնն ու վերտանի ծնունդը միւս նորի բաժնի էն մէ-
ջդպար Համար-Հարցումներ, Փարբի մասնակի ու
ազաւաւ: Երգ եղանակով-Միշտ երգենք: Պիտա-
նի զինելիք-Նշանակաւ ջրջալ մը, Նետանալա-
նաց վրայով տեղակուծի խնկները զորդ հեղ ինկել
և, Կոստական լուրերը-Եկեղեցական կայմութիւն
'ի Մուրատ չայ: Բաղադական լուրերը-Միայեւ
նահանգաղ ճօնարն Նախագահին տաննախօսութիւն
և, Եւսկիպ զինք:

AND SURF

ԼՆԵՏԱՐԵՐԻ 1866 յոյս առաջին թուողով, մեր բոլոր ընթերցողներուն նոր տարւոյս մէջ եղբանկութիւն և ամեն բարի բան երու մէջ յաջողութիւն անկեղծ սրտով կը մաղթենք :

Ուրախ ենք որ մեր Հին քարեկամներին շատերն իրենց բաժանորդագրություններն առաջարկեցին, շատ նոր բաժանորդներ առաջարկեցին: Մենք ալ, ինչպէս որ անցաւ տարի ըրած ենք, այս տարի ալ ճշմարտիւ պիտի ջանաք որ Աւտաբերը բոլոր ընթերցողներուն ընդունելի և օգտակար ընենք: Արդացողներուն թիւը շատ, և անոնց պարագաներն ու բնաւորութիւնները կերպ կերպ ըլլալով, Հենք կրնար յստալ որ իւրաքանչիւր բաժանորդ ամէն թուոյ մէջ ամէն մէկ յօդուածն իրաւոր-ժակին համաձայն գտնէ: Ասկայն ինչպէս որ քաղմութիւ Հրա իրեն ընկրու. ճաշ արուած ատենը, եթէ կերակուրներուն անսակները շատ ըլլան, ամենուն ճաշակին յարմար բան մը կրնայ գտնուիլ, և մէկը տփփոջ ըլլար, այնպէս ալ կը յուսանք որ մեր թիւերին ամէն թուոյն այլ և այլ յօդուածներուն մէջ՝ ամէն բանորդացող իրեն ընդունելի և օգտակար կան գտնէ, որով իւրաքանչիւր ոք իրմասին շահ մը քաղէ:

Անճապկա շնորհակալ ենք այս երկրին
այլ և այլ կողմերը գտնուող այն անձանց՝
որոնք անցած տարեան միջոցին լրենց մո-
տերը պատահած կարևոր գէպերու
պատմութիւնը, կամ հաաարակաց օգ-
տակար ուրիշ յօդուածներ մեղի հա-
ղորդեցին: Ահաբերին նպատակը, ինչ-
պէս որ մեր ընթերցողները դիտեն, մինակ-
աս կամ ուրիշ երկիրներու մէջ պատա-
հած գէպերուն լուրերը տալ չէ, այլ և
կարգադրողներուն իմացակալ և բարոյա-
կան յառաջդիմութեան նպատակաւ և բարոյա-
նազան նիւթերու վրայ ալ յօդուածներ
հարորդել: Տեստի և աս նպատակը կատա-
րելու մէջ մեր բարկամներուն մեղի ըրած
օգնութիւնը միշտ ուրախութեամբ կըն-
դունիր:

Մեծ տարեքին 1885 ին առաջին թուոյն մէջ, անկէ առաջ անցած տարին քննելու պարտաւորութեանը վսայ քանի մը խորհրդածութիւններ ընելով՝ ըսինք թէ պէտք է նոյն անցեալ տարուան մէջ մեր ըրած սխալումները, թերութիւններն ու մեղքերը շնտախել, և բոլոր պէն պակասաւ թիւներէն զրուշանալով՝ մեր անձեռուն, ընտանեացը և Եկեղեցւոյ նկատմամբ դէպ առ Մատաւ և առ մարդիկ ունեցած մեր ամէն մի կ'պարտաւորութիւնն աւելի անթերի կերպով կատարելու հաստատուն դիտաւորութեամբ և ջանքով նոր տարին սկսիլ : Եւ նոր տարին հիմա անցած ըլ-

լալով, պետք է որ իւրաքանչիւր ոք անոր պատմութիւնն սլ քննութեան առնէ, և անոր մէջ բրած վերապահները և ուղղութիւնները նշանակելով՝ անցած սխալմանց մէջ նորէն չի խնայու իրկին դիտաւորութեամբ առաջնկայ չոր տարին սկսի: Եթէ մեր աս անցեալ տարւոան սկիզբն բրած առաջագրութիւնները ճշդիւ կատարած չենք, առ նոր տարւոյն սկսելու առնելը զանոնք չկատարելուն պատճառները քննելով և ստուգելով՝ անոնցմէ զգոյշ ըլլալու ջանաւք: Այսպէս մեր անցեալ պահասութիւնները կրկին և կրկին քննելով, և աւելի զգոյշ և առաքինի ըլլալու նոր նոր առաջագրութիւնները ընելով միայն կրնանք, Աստուծոյ օգնութեամբ ու օրհնութեամբ, առաքինութեան և աստուած պաշտութեան մէջ յառաջագնէ ըլլալու յուսալ: Տարւոյն սկիզբը մասնաւորապէս ժամանակէ Աստուծոյ ստեպ և ջերմեանց ազօրութեան մատուցանելու, որպէս զի մեր պարտաւորութիւնները ճանչնալու և կատարելու համար մեր ընելու ջանքերուն մէջ մեզի առաջնորդ և օգնական ըլլայ: Այլ որ ապագային մէջ ինքզինքը ուղղելու անկողն և ճշմարիտ փափաք ունի, հարկ չէ որ իր անցած թերութիւններուն համար վհատի: Այնպիսի մէկը կրնայ միշտ մեր հէրոցը և Վարդապետին աստուածային կարեկցութեանն ու օգնութեանը վերայ վստահ ըլլալ: «Վանդի չէ թէ անանկ բահանայապետ մը ունինք՝ որ կարող չըլլայ մեր տկարութիւններուն կարեկից ըլլալու»: հապա ինքը ամէն էրպով փորձը առած է տէչէ նման, բայց առանց մեղքի: Ուստի և համարձակութիւնով մտանքները շնորհաց ամուրի առնելը, որ որդրմութեան ընդունինք՝ ու շնորհք դռները պետք եղած առնել տէչէ օգնելու»: ԵՔԷ. Դ. 15, 16:

ՀԱՎԱԹԱԿԱՆ ԸՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆ

Մէկն եկեղեցւոյ Զովբին անշիրոթ պարտաւորութիւնն է իր հօտէն ամէն մէկուն տուն անոր տանը մէջ պլցելութիւն ընել. և ամենուն հետ անոնց հոգեւոր վիճակին վրայով խօսիլ: Միկայ թէ պէտ պարզ և պարեաւ պարտաւորութիւն մ'է, սակայն աստովանելու ենք թէ անոր լուսեօգտաւար գործադրութիւնը դժուար է: Ընտանեաց անդամներէն ամէն մէկուն բնաւորութիւնները և պարագանները ճշդիւ հասնալ, ու կրօնական նիւթերու և անշական արեպս շուրթեան վրայով անոնց հետ խօսիցողութեան մօտեցնել յարմար և աղէկ երպրը գիտնալ՝ դիւրին բան չէ: Զովբեւ աստեկ պլցելութիւններ ընելու ատենը գուշանալու է թէ խօսքը փայն աշխատանքն արտօնէ բռնեղձ լրաց լընւոյ: Շատուն միտքն ու խորհրդներն աս տեսակ աներու անանկ սաստիկ զբաւուած են՝ որ իշտ անոնց վրայ խօսելու պարտաւորութիւնը իրենց աշխարհային գործքեւուն, հոգերուն, կորուստներուն և շահուն վրայ խօսիլն աւելի կը սիրեն բան թէ իրենց հոգեւոր պիտայքներուն վրայ. և թէ Զովբե մը սպասելու ըլլայ որ անքն խօսքը քանան, աշխարհային խօսքեր պցուելուն տարակոյտ չկայ: Ուստի Զովբե

մը երբ ընտանիքի մ'այցելու թիւն կընէ, լաւագոյն կերպն ան է որ անմիջապէս ինք կրօնական նիւթերու վրայ խօսիլ ըսկըսի, ու ասանկով յայտնի հուցնէ թէ իր այցելութիւն ընելուն նպատակն իր ժողովուրդին հոգեւոր օգուտը յաւսմ տանիլ է: Խօսակցելով հան առաջին և զըլլաւոր կէտն աս ըլլալու է. սակայն հոգիւն իր աս հոգեւոր պարտաւորութիւնը կատարելէն ետք՝ եթէ այցելութիւն ըրած ընտանիքին ժամանակաւոր դորձերուն վերայ ալ քանի մը խօսք խօսիլ յարմար զատի, շատ ազեկ, թող անանի ընէ. ուսանի խօսքերն ու հարցումներն աւելի ազդեցութիւն կունենան, երբ պարզապէս կը տեսնուի թէ հոգիւն ընտանիքին հոգեւոր օգուտը ժամանակաւորներէն շատ վեր կը համարի:

Սալիսն կրնանք ըսել ալ թէ բարեկաշտ Վրիթսոնեանները կ'անկալեն իրենց Հովուէն, որ գայ և իրենց Հետ կրօնական նիւթերու ու անձնական բարեկաշտութեան վրայով խօսի: Ընտքը ընդհանրապէս զուցէ չեն համարձակիր ասանկ խօսակցութիւններ անձամբ սկսելու: Բայց երբ իրենց Հովիւը կախի, կատարեալ հաճութիւն կ'զգան: Սալիսն իրենց զուակացը կրօնական և հոգեւոր կրթութիւն տալու նկատմամբ խրատի կարօտ են. աղաք իրենց որդիական պարտաւորութեանցը նկատմամբ Հովուական դաստիարակութեան կարօտ են. և աս բանը կ'անկախեն իրենց Հովուէն: Եթէ ան չընեն, ո՞վ պիտի ընէ: Ասանկ անուրիւններն ընդհանրապէս ազօրութիւն վերջնալու են: Գերդաստանի մը վրայ Ատա ծոյ օրհնութիւնները հրաւիրելու համար մատուցուած խօսքահանգիւսները աղօթք մը շատ անգամ անոր ամէն անդամներուն մօքին վրայ հաճիլ, մնայուն և օգտակար ազդեցութիւն մը կուտենայ: Աղօթքը վերաւորուած զգացումները բշկելով՝ քաղցը և փափուկ զգացումներ կարծնցնէ: Հովիւ մը եթէ կուզէ իր Ժողովուրդին սիրտն իրեն հետ անանկ զօրաւոր կապելով կապիւլ որ մահն ալ կարող չըլլայ քակել, թող շատ անգամ անոնց ամէն մէկուն տունն ունենալով ընէ, և անոնց զանազան փորձութիւնները, զօրաւորութիւնները և վիշտներն իմանալով անոնց հետ կարեկցութեամբ և սիրով աւգօթք ընէ:

Ըստոր տարուդն սկիզբը յարմար ժամանակ մ'է որ Ընտարանական Եկեղեցեաց շուկենքն աս նիւթին վրայ խորհն. և եկէ աս մասին անոնց աշխատութիւնը. կամ աշխատութեան կերպերը քննութեան կարօտ են, ասիկայ ալ ընելու համար շատ յարմար և աղէկ ժամանակ է հիմա: Ընտանիքներու մէջ և տունէ տուն աւելի ստեպ ու աւելի հաւատարիմ շուրտաւան աշխատութիւնները շատ մեծ ու փառաւոր հետեւութիւններ պիտի յառաջ բերեն:

ՔՐԻՍՏԵՓՈՐ ԿՈՆՍՏԱՆՍ ՍՐՐՈՅ ՅԵՆԿԷ ԿԷ ՄՏՆԷ
Գիորղեցյալէն զրուած նամակ մը կիմա-
ցընէ թէ այս օրերս Պապական եկեղեցւոյ
Սրբոց ցանկին մէջ Հաւանականաբար նոր
Սուրբ մ'ալ պիտի աւելնայ :

Հայր Տանտօլա անունով Հռովմէական

քահանայ մը մօտերս Պապին այցելութեան
երթալով նորին Սրբազնութեանէն խնդ-
րեց որ նաւալարնիւրս պաշտպան Սուրբի
մը ընտրուելուն հրաման տայ : Պապը
պատասխանց թէ՛ ըստ իւր կարծեացար-
դէն երեւելի մէկը կայ , այսինքն՝ Սուրբ
Պետրոս առաքեալ որ քահանայակետա-
կան դահն եղնելէն առաջ ձկնորս էր :
Այլը Տանտօլա պատասխանեց թէ՛ Սուր-
բն Պետրոս միայն ընի մը վրայ նաւա-
վարութիւն ըրած է , ան ալ փոքրիկ նա-
ւակով մը . և թէ՛ վարպետ նաւավարներ
մեծ կարօտութիւն կըզգան հռչակաւոր
նաւապետ ճանչցուած Սուրբի մը , որուն
կարենան իրենց աղօթքը մատուցանել :
Ըսեալով Վեմրիկայի երկիրը գտնելով
իր անունն արդէն անմահացեալ ան մեծ
նաւապետին Բրիտանիոյ Արշակունիս
նունը տուաւ , հաստատելով թէ՛ ան իր բա-
նեպաշտ է սուրբ վարքովը Սրբոց ցանկին
մէջ մտնելու արժանապա՛հ է : Ըստ դադա-
վարը շատ հաճօյ թուեցաւ Պապին . և
կրտուի թէ ընտրով հրաման պիտի տայ ,
որ ծովային ճամբորդութիւն ընողներուն
աս նոր պաշտպանը՝ օրինաւոր կերպով
Սրբոց ցանկին մէջ անդնի :

Աւետարեբին Համար
ՄԿՐՏՈՒԹԻՒՆՆ ՈՒ ՎԵՐՍՏԻՆ ԺՆՈՒՆԵՐԸ
ՄԻ ԵՒ ՆՈՏՆ ԲԸ՛ՆՆ ԵՆ ՄԻ

Ըսեմի առաջ Յոյնի Խ. Վ. Գ. Ը.
Հեղինակի, երկու խնդիր առաջարկած է-
լիք, և մեր գաղափարը յայտնած էինք
թէ Մկրտում թեամբ վերստին ծնունդ չը-
լար, այլ թէ Սուրբ գիրքը մեզի այս եր-
կուքը իրբև իրարմէ որոշ բաներ կը ներ-
կայացնէ: Ըստ անգամ յիշեալ անձն աս
կէտերուն վսայ լռութեամբ անցնելով՝
դաժնեալ այլ ընդ այլոյ բաներ կը խօսի:
Կըսէ թէ մկրտութեամբ զվնիք Հոգւոյն
կընդունինք և յորդիս Ըստուծոյ կ'վերա-
ծենինք. թէ Մեծոնը խորհրդոյն էական
մարմն չէ. թէ Սուրբ Հոգին մկրտութեան
ընթացք կը կենդանանէ և պարսբեր կընէ,
բայց մարդս նորէն մեղանշելու ազատ է:

Ըս խօսքերէն մէյ մը կ'հասկցուի թէ մկրտութիւնը մարդու սրտին, զգացմանցը և փափաքներուն ներգործութիւն մը չընենք, քանզի մարդս նորէն մեղանչելու ազատ է ըսելուն միտքը միայն սակրնայ ըլլալ թէ զինքը մեղանչելէ ետ պահող ազգեցութեան մը տակ չէ. աւոր մէջ նորոգութիւն մը չէնթագրեք, ինչպէս վերստին ծընունդ ըսածնիս կընէ. այլ նոյն կ'իծողը զմարդ. և թէ Սուրբ Գրիքն ալ անանկ կտորվեցնէ՞ մեղի։ Միւս կողմէն հեղինակը կ'ընայ հաստատել թէ մկրտութիւնը Մատեմէ ծնաելի մէկ բան են. — Հոգին զճուրը կը կենդանացնէ և ջուրն ալ զմարդը, և ասանկով մկրտեալն Մատեմոյ որդին կըլլայ, օրով պիտի իմանանք թէ վերստին ծնունդը ուրիշ բան ըսել չէ բայց միայն մկրտութիւն։ Մտիկայ խիստ վտանգաւոր սխալ մըն է. եթէ անասիկ է ուրեմն Սուրբ Գրոց մէջ ինչ որ կըսուի « Երրիս Մատեմոյ վերածնած » անձանց վրայ՝ պէտք է որ ան նոյն խօսքերը ճշմարիտ ըլլան նաև մկրտեալ անձանց վրայ։ Զիմայ աս պարզ սիղակ բունքով նայինք թէ ինչպէս է բանը։ « Բորովհետեւ դուք որդիք եք », կըսէ Պողոս

Լուսաբանը (Գաղ. Գ. 6) Լստուած իր Որդիին հոգին ձեր սրտերուն մէջը զօրեց որ կողադակէ Լաբա հայր: Լստուածը դարձաւ մերտնային վրայ և ճշմարիտ կըլլայ: Լստինքն ըսելով՝ Որովհետեւ դուք մերտուած էք, Լստուած իր Որդիին Հոգին ձեր սրտերուն մէջ զօրեց, և Գիտենք թէ շատ մերտուած մարդիկ անհաւատ են և Լստուածոյ գոյութիւնը կ'ուրաշան: Գարձեալ՝ Լ. Յովհ. Գ. 7 ին մէջ կըսէ՝ «Լսէն ով որ կըսիրէ (զԼստուած, իր ընկերը, թշնամիները) Լստուածն ծնած է»։ Բայց կրնանք ըսել թէ՝ «ո՞վ որ մերտուած է աս սէրը ունի»։ Գարձեալ նոյն Լաբա կըսէ թէ՝ «յորդի Լստուածոյ վերածնած» անձը «Սեղծ չգործէր, հապաիր անձը կը պահէ» այսինքն ունակաբար մեզ գործող վարք մը չունի. տես՝ Լ. Յովհ. Լ. 18: Հիմա դարձաւ խօսքը մերտնային վրայ և այսպէս պիտի կարգադրուի. «Լսն ամէնը որ մերտուած է՝ մեղք չի գործեր, բայց ան որ մերտուած է, իր անձը կ'պահէ ու չարք անոր չի դպչեր»։ Լսէնք ալ շատ աղէկ գիտենք մերտնայ մարդոց շատերուն ինչ վարք ունենայը։ Եթէ անոնք Լստուածն ծնած ըլլային իրենց անձը պիտի պահէին մեղաց ակտէն, այսինքն սուտ խօսելէն, կիրակիներէն, գործութիւնէն, և ուրիշ ասոնց նման բաներէն, բայց ասանկ չենք տեսներ։ Ուրեմն վերստին ծնունդը որուն խորհրդականները չան մընէ մերտութիւնը՝ տարբեր բան մընէ, մարդուս ներքին բնութիւնը կ'փոխէ։ Լսանկալ Պօղոս Լաբեալ կըսէ Լ. Կորնթ. Լ. 14 ին մէջ. «Գոհութիւն իմ Լստուածոյ որ ձեզմէ մէկը չմիտնայի միայն թէ կրիստոսը ու Գալիսոսը... Բրիտանոս զիս մերտնային չի խրկեց»։ Համար 17: Եթէ մերտութիւնը վերստին ծնունդ ըլլար, Լաբեալը կրնար ըսել թէ Բրիտանոս զանկալ չի խրկեց վերստին ծնունդէն գործը կատարելու։ Սեր վարդապետը կըսէ մէկը մերտութիւնը մարդուս ազատութիւնը չ'ոչնչանար։ Հովհաննէս Լաբեալ կըսէ. «Լսէն ով որ արդարութիւն չի գործեր՝ անկալ Լստուածն չէ»։ Լսն մայրկեանին որ մարդ մը Հիսուս Բրիտանոսով նորաւարած կըլլայ, անոր մէջ մեղք գործելու սէրը կ'ոչնչանայ։ Եթէ Սերը զիրենք վերակալութիւն մը կրնայ ցոյցնել որ Լստուածն ծնածի մը մեղք գործելու կամքը իր մէջը կ'ընայ, թող ցոյցնէ։ Սերը կրնանք Սերը գրող բազմութիւն վերակալութիւններով ցոյցնել թէ մէկը չկայ որ Լստուածն ծնած ու վերջապէս կորսուած ըլլայ։ Ինքն ամեն մերտնայ անձի համար նոյնը կրնայ ըսել։ Մերտութիւնը Տեառն մերոյ Հիսուսի Բրիտանոսի հաստատած խորհուրդն է և անոր վրայ մեծ համարում ունենալ պէտք է. բայց Լաբեալներուն ձեռքով մերտութիւնը ոչ թէ Սերը Հոգին անկալու համար, այլ Սերը Հոգին առած ըլլալուն համար կը մերտուէին։ Լստուած համար կըսէ. «Սեր միանգամ ի Բրիտանոս մերտնայը, զԲրիտանոս զգեցնալ էր»։

Գանք մեր հարցումներուն։ Եթէ Բողոքականաց մերտութիւնը Սերը գրեին գէտ է և, պէտք է որ այսպէս ըլլալը ցոյցնէ. բայց ինք ասիկա Սերը գրեին չը կըրնայ ըլլալ ցոյցնել, «Լստուածն եկեղեցւոյ մերտութիւնը կընդունի» ըսելով կանցնի. որպէս թէ մեր մերտութիւնն ընդհանուր եկեղեցւոյ գէտ է։ Բայց առաջ պէտք է որ ընդհանուր եկեղեցւոյ ինչ ըլլալը որոշէ, եթէ կրնայ։ Կը հարցունք իրեն թէ Պապականքը և Հոգիք ալ անոր մէջն են. եւ կը հաստատուի թէ Բողոքականքը ալ անոր մէջն են. բայց պիտի ըսէ թէ Պապականքը և Հոգիք Բողոքականները չեն ընդունիր. նոյնպէս ալ զԼուսաւորչական եկեղեցին չեն ընդունիր, այլ կը բանադրեն։ Բայց Լուս. Գ. Գ. Լ. բաւական միամիտ է որ նորէն անոց կ'ըսէ։ Լստուածոյ խօսքին ապահով առաջնորդութիւնը ձեռք մարդը հարկաւ ասանկ

անմտութիւններու մէջ կ'ընայ։ Սերը ընդհանուր եկեղեցին մերտութիւն համար չենք մերտել, այլ Բրիտանոս անանկ պատուիրակուն համար։ Բրիտանոս չըսաւ թէ. Եթէ այս «գիտաւորութեամբ» ըլլայնէ մեր կրտսերութիւն է, ապա թէ ոչ մերտութիւն չէ։ Ստիկ ըրէ Լստուածոյ ձայնին, դուն որ վերստին ծնունդը մարդու գիտաւորութեան արդիւնքը կընես. «Սեր անոնք ո'չ արեւնէ և ոչ մարմինի կամքն ո'չ ալ մարդու կամքն, հապալ Լստուածն ծնան»։ Եթէ Լ. 13: Իսկ «անձնական կարծեաց» սկզբունքին համար, որուն վրայ ամեն անգամ իրրեւ ամբարշտութիւն կ'ըսուի, կըսենք թէ Հայոց աղբիւր չանարգելի զայն, կըրնէ որ կ'առաւարտէ։ Լուսաւորչական դուրսնող մարդակտութիւններուն ամենն ալ, որոնց մով Բողոքականքը և Լուսաւորչականքը բարձր կը տարբերին, «անձնական կարծեաց արդիւնքն են», և հետզհետէ ընդհանրացած են, բայց իրրեւ հեղինակութիւն առած գործութիւն մը չեն, ինչպէս է Պապականքներուն. ուստի կամ թող հերքէ այն վարդապետութիւնները, իրրեւ անձնական կարծեաց արդիւնք, և կամ հաստատելու է թէ Լուսաւորչական եկեղեցին աս վարդապետութիւնները ամեն անգամ ամեն անգամ և կ'առաւարտէ Բողոքականքը կընդունէր։ Կաղաչենք որ մեզի ցոյցնէ թէ երբեք ո'չ և ո'չ Լստուածն ծնողով աւստնք ընդունուեցան և իրրեւ գործութիւն վաւերանալով ընդունելութեան արժանի հրատարակուեցան, և ապա թող խօսի։

Յայտը միշտ կ'ըսէ թէ Սեր միտքը վերաբանութիւն ընել չէր ըսելէ ետքը դարձեալ վերաբանութեան կ'ընենք. եթէ մեր ամէն ըսածներն ասանկ անցնալը ներկայի տեղ անկալով կ'հասկընայ, անոր խօսքը հասկցունել միզի անկարելի պիտի ըլլայ։ Ոչ թէ «չէ», այլ «չէ»։ Բանդի սկիզբէն մեր նպատակը միայն իր զրպարտութիւնը հերքել էր, որուն վրայ այս անգամ ալ բան չգտնելով՝ լուսնիւնը ներողամտութեան կուտայ, որ ոչ միայն հակառակութիւն է, հապա կարծեմ թէ իր տեղը ուրիշները պիտի ամենան։ Կարտաւորինք հարցունել իրեն թէ ուրեմն ինչպէս կ'մեկնէ ինք այնքան հաւանքները, բանաւորը, նախատինք, քարկոծութիւն, որ մեր «ներողամտ» և «համբերող» ազգակիցներէն կրած ենք և կ'ընենք։

Թող գիտնայ Լուս. Գ. Լ. որ թէ և մեր միտքը վերաբանել չէր, բայց սուտ զրպարտութիւն ընելը գիւրդին բան չէ. և թէ ուղղած ըսողը իր պատասխանը պիտի առնէ։ Լ. 2. Ն. Ն. Լաբազար Հոգնով. 2, 1866

ՏԻՆՈՅ ՀԵՄԵՐ

Սեր տարւոյն սկիզբը դարձեալ ծնողաց և ուսուցչաց մտադրութիւնը՝ Բրիտանոսի կենացը նկատմամբ Լուսաւորչի միջոցով մեր ամեն ամեն հրատարակած հարցումներուն կը հրաւիրենք։

Ստաճ ենք որ, եթէ որ և է ծնող կամ ուսուցիչ իր խնամքը յանձնուած տղայոց սոյն հարցումներն ընելու սովորութիւն ընէ, միանգամայն զանոնք քաջալերելով որ Սեր կտակարար կարգալով և սովորելով պատասխանները բուն իրենք գտնեն, ասանկ վարժութիւն մը անոնց շատ օգտակար և հաճելի պիտի ըլլայ։ Հարցումներն այնչափ դժուար են, որ պատասխանը գտնելու համար Լուսաւորչականներուն այլ և այլ մասերն իրարու հետ բաղդատել և սովորել հարկ կ'ըլլայ. սակայն ջանասէր աղջոց կարողութիւնէն վեր չեն։

Լուսաւորչի բաժանորդ եղող ամեն ուսուցիչ և ծնողը կը հրաւիրենք որ աստարուան միջոցին աս բանին փորձն ընելու ջանան։

ՀԱՅՐԱՅԻՄՆԵՐ

Տեր Հիսուս 5000 հոգին անապատ տեղ մը ո'ր քաղաքին մօտ կ'երկրեց։

ՄԻՇՏ ԵՐԳԵՆԷՐ

1 Միշտ եր - գեմ փրկչին մեծ սէ - րը, Որ նե - բած է մեր մեղ - քե - րը,

2 Մեզ արեամբ ծախու առած է, Մոլորող ինք փնտռած է, Ծուռ ծախքներէն բերած է. Փառք անոր միայն։

3 Ենպատ երկրէս տանողը, Մանան մեղ կըրցնողը, Եւ յարգութիւն տուողը Ինքն է. փառք փրկչին։

4 Վերն պիտի տեսնէք մեր Տէրը, Յաւիտեանս անոր մեծ սէրը Յիշելով՝ մեր քաղցր երգերը Պիտի մատուցուին։

5 Միշտ երգեմ փրկչին մեծ սէրը, Որ նեբած է մեր մեղքերը, Եւ ցրուած է մեր վախերը. Փառք անոր անունն։

Լսն մեծ բազմութիւնը հոն ինչ նպատակաւ հաւաքուած էր։ Բազմութեանը կերակուր հոգալու վերայով Հիսուս իր աշակերտներէն որոշն հետ խօսեցաւ։ Լսն աշակերտն ո'ր տեղացի էր՝ որ կրնար կարծուիլ թէ ան տեղուանք հաց ո'ր զրանուիլը պիտի դիտնայ։ Լսն աշակերտը ինչ պատասխան տուաւ։ Ուրիշ աշակերտ մ'ալ ինչ ըսաւ։ Լսն որ տեղացի էր։ Բազմութիւնը նստեցնելու նկատմամբ Տէր Հիսուս ինչ պատուէր տուաւ։ Հացն ու ձուկը բաժնելէն առաջ ինչ ըրաւ։ Հինգ նկանին ու կրկու ձուկը 5000 մարդոց բաւական եղաւ։ Լսն ինչպէս կրնար ըլլաւ։ Վանի զամբիւղ լեցուն կտորուանք ժողովին։ Լսն հրաշք տեսնելէն ետքը բազմութիւնն ինչ ըսաւ։ Հիսուս աս հրաշքն ընելէն ետքը ո'ր գնաց։ Լսն բազմութիւնը ինչո'ւ համար թողուց։ Ինչո'ւ համար չուրցն որ անոնք զենքը թաղաւոր ընեն։ Ինք ինչ նպատակաւ աշխարհք եկած էր։

ՓՈՔՐԻՒ ՄԵՆՈՐԻՆ ՈՐ ԵՐԳԵՆԷՐ

Չորս որբերով աղքատ տղի կին մը յետին չբաւորութեան մէջ կը հեծէր։ Օր մը ուտելու բան բնաւ չունենալով՝ երբ իր կուռն եղաւ և մուրը կ'ընէր, ամենքն ալ շատ անօթի էին։ Ինչո'ւ ինչն աս թշուառ պարագային մէջ Լստուածն օգնութիւն խնդրելու համար աղջը հետ ծնկան վրայ դալով սկսաւ աղօթք ընել։ Եւ թող լսն լսնելէն ետքը, մեծ աղան որ ուրիշ տարեկան էր, ըսաւ. «Սայր՝ Լստուածաշունչն մէջ պատմուած է՝ որ Լստուած անգամ մը մարդ մը՝ կերակուր չհամար ազաւանք զրկեց»։ «Լսո՛» բայց ասիկայ շատ հին ասոնները պատահած բան մ'է», պատասխանեց մայրը։ Լստուած վրայ փոքրիկ մանուկն ըսաւ. «Լստուած զանոնք հիմա ալ կրնայ զրկել. եւ պիտի երթամ բանամ դուռը որ կարենան ներս մտնել, եթէ զրկուին»։ Եւ գնաց անմիջապէս դուռը բացաւ։ Վանի մը վայրկեանէն քաղաքին զլուսաւորչ պատահմամբ անկէ անցնելով և դուռը բաց տեսնելով ներս կը մտնէ, և աղքատ տղի կնիկն կը հարցնէ թէ գիշեր ժամանակ դուռը ինչ պատահաւ բաց թողուած է։ Լսն ալ զանկալ յանկարծ տեսնելուն քիչ մը շփոթելով կըսէ. «Փոքրիկ մանուկն բացաւ, կարծելով թէ Լստուած կրնայ ազաւանք

զրկել մեզի կերակուր բերելու համար քանզի շատ անօթի ենք»։ Գլխաւորը տուրքով թէ այնպէս է, ըսաւ. «Բարեկես եմ ան աղաւառ որ Լստուած ձեզի գործէ»։ Եւ իրաւ վերէն ի վար բոլորին սեւ հանդիմանք հագած ըլլալով մեծ աղաւառի մը կը նմանէր։ Սուտի փոքրիկ մանուկն ալ գնաց նստելով որ հաց պիտի տայ։ Մանուկն անհոգի գնաց, և զամբիւղ մը պաշար ընելուն հետ դարձաւ։ Լսն ի մայրն ու ի բայրները զանկալ տեսնելով ուրախութեամբ լեցուեցան, և շնորհակալ եղան Լստուածոյ որ իրենց աղօթքին պատասխան տուաւ։ Փոքրիկ մանուկն ալ գնաց նստելով յարգական խնդով մը ըսաւ. «Փառք Լստուած որ աղաւառ մեզի զրկեց»։

ՊԻՏԵՆԻ ԳԻՏԵՆԻՐ

ՆՈՒՆԱՅԻՄ ԶԻՅՈՐ ՄԵՐ

Լուսաւորչին 225 երորդ թուովը զեկութիւն տուինք ան հորերուն որոնց միջոցով Լուսաւորչի մէջ այնչափ շատ հանքային իւղ երկրէն կը հանուէր։ Սուտը Չիբակո քաղաքին քով իւղէն գտնելու յուսով ասանկ հոր մը բերու ասին՝ գործաւորները 280 կան չափ խորը խնդէն ետքը՝ ոչ իւղի ջրոյ աղբիւրի մը հասան, որուն դէպ ինչ հոսանքն այնչափ զօրութեամբ կը ընէ որ գետին երեսէն 60 կանգուն բարձր էր, և վայրկեանը 1500 քաղէն (օլա) լեւել ջուր կը հոսէ, թէպէտ բացուած էին տրամագիծը (աշխարհիւն) միայն չոր ու կէս մասէ։ Գործաւորներուն հանքային իւղ գտնելու յոյսն ի դրեւ կաւաքայ ջրոյ աղբիւրը իւղի հորէ մը աւելի օգտակար պիտի ըլլայ, քանզի Չիբակո քաղաքը ցած գաշտի մը վրայ ըլլալով բնակիչներն ըստ բաւականին աղէկ ջրով չունին։ Լստուած համար Միշտեան լսն ջրով կը գործածուի քաղաքին մէջ՝ որ նոյն լսն երկրքը շինուած է. սակայն աս ջրով, քաղաքին աղտոտութիւնները մէջը խտնուելուն համար, աղէկ չէ։ Լսն գիտարարութեան դարման ընելով քաղաքին մէջ քաղաք ջուր ջուր բերելու համար՝ քաղաքին մեծ ծախքով գետին մէջէն անցը մը փորելու սկսած են գէպ ի լսն աղիւ, որպէս զի աս միջոցով ջուրը բերին լսն չափ հեռաւոր տեղերէն ուր ջուրը մարդէն իսկ լսն ջուրը գետնափոր ծախքով անապատ տեղ մը ո'ր քաղաքին մօտ կ'երկրեց։

ը կը հասցնեն, և այնպէս գեանափոր
ամբան խողովակներուն հետ կը միացու-

նեն :
Այլ երբիշեալ աղբիւրը գտնուելով՝ ըն-
տանի աս դեանափոր ճամբան անպիտան
լաճ չըլլար . քանզի նորաբուն աղբիւ-
րն միջոցով մատակարարուած ջուրը մի-
այն՝ չի կրնար դրնթէ 200,000 բնակիչ
ենեցող քաղքի մը բաւական ըլլալ . բայց
նոտարակոյս մօտը բնակողներուն մեծապէս
գոտարար պիտի ըլլայ :

Այլուրի թէ հօրին ջուրը շատ պատ-
ական և լեռներէ բլրող ջուրերու պէս
ստակ ու զով է : Աւելի ջուրի մօտե-
րէն ալու յոսումը՝ նոյն տեղերը հիմա ուրիշ
որ մ'ալ փորելու սկսեալ է : Աս նոր
որին բացուածը 11 մատնաչափ տրամա-
նի միջոցով ունենայ . հորը արդէն 240
մանչնոյ չափ խորունկ իջած է : Գործի-
քը որով աս երկրորդ հորը կը բանան՝ ճա-
նարակաւոր պառտապէ մըն է և միւս հօ-
րին ջրովը կը դառնայ :

Աւետարանին համար

Նոտարականաց վրայ տեղեկութիւնները գրող
եղինակն Աւետարանին 228 երրորդ թուոյն մէջ
բառարկել տուած յօդուածին իբրեւ յաւելում
յս յօդուածը զգրած է :

Գրեւորը Արեւիկայեան և Արեւիկայ շը-
որհալւոյն ըստմաներէն կիմանանք որ ա-
նոյ ժամանակը Հայոց եկեղեցւոյն գործա-
ած մեռնոն՝ առանց ուրիշ խառնուրդի՝ լոկ
էթ էր : Աս բանին համար ուրիշ վկայու-
թիւն ալ ունենք : « Ինչ ձեռք սրբութեան մի-
նչայլ յաւելու » : Կանոնադիրք . ունի :
Կան կիմանանք որ քահանայք առ հասա-
լակ միջոցութեան ձեռք, այսինքն՝ մեռնոն
ընկերու իշխանութիւնն ունենին : Բայց
Հայաստանի մէջ ամեն տեղ ձեռք չգրու-
եալու համար՝ յայտնի է թէ ամեն
քահանայ չէր կրնար ձեռք ունենալ :
Եթէ Հայաստանն ուրիշ միայն ըլլար ,
որտարտարին անգամ մը հետու տեղերէ
ալ ձեռք բերել տալ : Բայց ամեն քահա-
նայ ատիկա ընկերու կարող չէր : Ուստի
ինչ իւր որ կը գտնէր , միտնալն անով
օժէր : « Պարտ և արժան է զմիտութեան
ընն ձեռք քահանային օժել մի ըստ միտն
ընդ միտն : Կանոնադիրք . ունի :
Իսկ անուշահոտութեան իւրն ամեն և
զիսկոյս ամեն տարի Աւագ Հինգշաբթի
օրն օրհնելու արտօնութիւնն ունէր : Մին-
չ հիմա եղ օրհնելու սովորութիւնն կայ ,
այոց օժման համար չեն գործածեր , միայն
Բողոքոյն զայն զլուրը և ձեռքները կը
քսէ : « Պարտ և արժան է զսուրբ մեռնոն
այսինքն զիւրն անուշահոտութեան Հայ-
րապետին օրհնել և իւրաքանչիւր եպիս-
կոպոսանց միանգամ ի գաղտի Հինգշաբթի
ուրուր . . . և օժանել նովա զեղանս , զե-
կեղեցիս և զխաչ » : Կանոնադիրք . ունի :
Կատեն պատկեր օժելու և սրբացնելու
սովորութիւնը մեր Ազգային Եկեղեցւոյն
մօտ չէր :

Միայն երեք բան կ'օժեն . սեղան ,
խաչ և եկեղեցի : Բոլոր Հին ձեռագիր
Մատենանքներուն մէջ պատկեր օժելու կարգ
չկայ :
Կան աս վկայութիւններէն կիմանանք
որ ոչ Գեղարդի անուն կայ յիշուած ,
ընչ Լուսաւորչի ալ , ոչ ալ յիշ-
ուած է թէ մեռնոն կեղեցին : Այլ որչափ
ը կը բնենք և կը կարգանք մեր նախ-
նայ զրբերը , միայն օրհնել գրուած է :
Ի՞նչ տեսակ աղօթքով կ'օրհնէին արդ-
եօք . հաւանական է թէ Աւագ Հինգշաբ-
թի օրուան ոտնուայի իւրն աղօթքն էր :
Բայց Լուսաւորչի միաբանները բազմա-
տեսակ կերպեր և հարքներ գործածեցին
որ իւրն օրհնութիւնն այնպէս զփուա-
լութեանց մէջ մտնէ որ ամեն տեղ և ա-
մեն մարդ կարող չըլլայ օրհնել և գոր-
ծածն : Այլ միայն իրենց վանուցը իջա-
նութեան և հարստութեան սեպակաւն աղ-
բիւր մը ըլլայ , ուստի նախեցին որ մի-
ջն որ այսչափ զեղարդ մեկտեղ չըր-
ուին , և սուրբ Գեղարդն ու Լուսա-

ւորչին ալն ան իւրն մէջ չմտնէ , մեռնոն
չըլլար . և թէ միշտ որ կ'աթուղիկուին
աթուղիկաւ տեղը Լուսաւորչի բերուելով
հոն շինուած կարգադրութեանց պէս չօրհ-
նուի , իբրեւ գործածելի մեռնոն չսեպուի :
Որչափ որ աշխատեցան՝ կարող չեղան
խափանել Ազգամարայ և Սոյ վանուց մե-
ռնոն եկելու սովորութիւնը :

Գանձաստուր վանքն ալ ժամանակաւ մե-
ռնոն կեղեցին , բայց հիմա խափանուած է :
Եղեղարդ կ'աթուղիկուին ալ առանց Գե-
ղարդի և Այլ և առանց զանազան բա-
ղարդութեանց մեռնոն եկեղ Լուսաւորչի
միջնէ հիմա գեաւ ան մեռնոն է որ Լուսա-
ւորչից կը գործածեն : Աս բանի որ Լու-
սաւորչի ալն Լուսաւորչի մէջն էր , ու
Այլ մեռնոն եպիսկոպոսը զողոյցած և Լուսա-
ւորչի բերած չէր , Լուսաւորչի կ'աթուղի-
կուին ալ մեռնոն առանց Այլ կեղեցի ,
Իսկ 1865 , « Եղեղարդ » 19 Տ . Տ . Ս .

ՄԵԾԵՐՆԵՐ ԼՈՒՐՆԵՐ

ՏԱՃԱՍՏԱՆ

Աւետարանին համար

ՆԵՐՍԵՍԻԱՆ ԿԵՂԵՐԱՅԻՆ ՄԻՄՈՐԱՅԵՍԵՍ
Մուրաւ չայ գիւղը՝ Կեղեցիկի Միտի-
ութեան տակ և Սախարայ գետին և
զերբէն երկու ժամու չափ հեռու՝ բար-
ձր ապարած բլուրի մը վրայ կառուցեալ
հինգ հարիւր յիսուոնի չափ տուններէ բաղ-
կացեալ բոլորովն Հայաբնակ գիւղ
մըն է : Անոր բոլորովն իրարու շատ մօտ
հինգ Հայաբնակ գիւղեր կը գտնուին .
Ասարլու . Կեօլ տաղ , Ենեի քեօյ ,
Թիւրքմէն , և Չալարա :

Անցեալ տարի զերթէ աս տաններս էր ,
որ աս Մուրաւ չայ գիւղին մէջէն քանի
մը լուսաւորուած աւճիք թախանձանօք
յատուկ մարդ զեկեցին Պիլէճիկ , և այդ
տեղի Լուսաւորչեան Եկեղեցւոյն Հովի-
ւը հրաւիրեցին , որ երթայ անոնց փրկու-
թեան խօսքը քարոյրէ : Այս հրաւիրանց
համար Պատ . Յովհաննէս Տ . Սախարայ-
եան գնաց հոն , և քանի մը օր անցունե-
լով Մուրա Լուսաւորչեան պարզ ճշմարտու-
թիւնը թէ անոնց և թէ ուրիշ շատերու
քարոզելու պատահութիւնն ունեցաւ , և
շուտով 20 չափ ընտանիք իբրեւ Լուսա-
ւորչեան յայտնուեցան . և թէպէտ ան
տաններն անոնց զեղ թշնամութիւններ
կընէ , և բաւական նեղութիւններ կրեցին ,
սակայն ետքը՝ Տէրօք ողորմութեամբ ի-
րենց ազգային իրաւունքները ձեռք բերե-
լով՝ հանգիստ վիճակ ունեցան : Սիկեքն
ի վեր յատուկ վարժապետներ ունեցան ,
և այսպէս անոնց զաւակները զիտութիւն
ստիւլելու մէջ շատ փափաքով յառաջ գա-
ցին : Անոնց հետեւեալ ստեղծեցին Եկեղե-
ցին ըլլալով , մէկ տարուան միջոցին՝ 24
ընտանիքներ և 82 անձինքներ բաղկաց-
եալ՝ Լուսաւորչեան Բողոքոյն մը հաս-
տատուեցաւ :

Այս Բողոքոյնը շատոնց մեծ փափաք
ունեցաւ որ իր մէջ Լուսաւորչեան և
Կեղեցի մը կ'աթուղիկ և տեսնելով թէ՛ ճըշ-
մարտապէս դարձի եկած և ինքզինքնին
Տէրօք յանձնած չեղմանը քրիստոնեա-
նէր կը գտնուին , 1865 Գեղեցիքի խա-
չին օրը՝ հոն քանի մը պաշտօնեաներէ
բաղկացեալ Բողոք մը գումարուեցաւ ,
որը էին Պատ . Տ . Ք . Կրին Պրուսայի
կայանին Բարոզիւր , Պատ . Յովհաննէս
Տ . Սախարայեան Պիլէճիկի Եկեղեցւոյն Հո-
վիւր , Պատ . Սերովքէ Տիւնեան Պրուսա-
յի եկեղեցւոյն պաշտօնեան , և Պատն Կա-
րապետ Թորոսեան Լուսաւորչեան նոյն
գիւղին վարժապետը :

Պատ . Տ . Ք . Կրին Բողոքին Կախ-
գաճ ընտրուեցաւ , և Պատ . Սերովքէ Տի-
նեան գրագիր :

Լուսաւորչի Մուրա հողոյն տաճնորդու-
թիւնը խնդրելով՝ Բողոք մը թէ հոն երկայ
գտնուող պաշտօնեանց և թէ երբեմն այդ
գեղն այցելութիւնն ընելով անոնց վիճակը
գիտցող Բարոզիւրներուն վկայութիւնը

քննելէն ետքը՝ որոշեց որ եղբայրներուն
մէջէն ոմանք կանչուելով անոնց հետ տե-
սութիւն ըլլայ , և անոնց Վրիստոնէա-
կան համութիւններուն և անձնական փոր-
ձառութիւններուն վրայով տեղեկութիւն
տուուի . և այսպէս ընելով՝ հիմակու հի-
մայ ինը անձինք Եկեղեցւոյ անդամ ըլլա-
լու որոշուեցան :

Ուստի Գեղեցիքի երկրորդ Կիրակի
օրն՝ ասոնք հրապարակաւ Բողոքին մէջ
իրենց հաւատոյ դաւանութիւնը տալով ,
Լուսաւորչի վախին մէջ սիրով իրարու հետ
բաղկու և Տէրօք հնազանդելու ուխտ ը-
նելով՝ Լուսաւորչեան եկեղեցի կազմուե-
ցան :

Հետեւեալ օրը , որ էր Երկուշաբթի , Տէ-
րուական ընթերցեց մատակարարութիւնը
կընաւ , և այն անգամներուն մէջէն եղբայր
մը սարկաւազ ընտրուեցաւ : Գեղ յատուկ
հովիւ չունին և աս պատճառաւ Պիլէ-
ճիկի Լուսաւորչեան Եկեղեցւոյն հովիւր
երբեմն այցելութիւնն պիտի ընէ հոն՝ միշտ
որ Տէրն անոնց համար յատուկ հովիւ մը
պատրաստէ :

Այլ խնդրներ մեր մեծ Հովիւ պետէն
Վրիստոնէ , որ թէ հոս և թէ ամեն տե-
ղեր չ'ապաստանայ այս մանուկ և անգոր
Եկեղեցիներուն ինք այցելութիւնն ընէ . և
անոնց ամէն հողեւոր և մարմնաւոր կարօ-
տութիւնները երկինքէն լեցնէ , որպէս զի
Լուսաւորչեան այս գործը Տէրօք Հովիւն
զօրութեամբն այս երկրի մէջ յառաջ եր-
թայ , եկեղեցիները շնորհաւ և գիտութեան
մէջ աճին և յառաջանան , և շինութիւն
առնելով՝ ամէն բարի գործքերու մէջ հաս-
տատուին , Լուսաւորչի կամքը և անոր հա-
ճոյ կընած ընելով Հիսուս Վրիստոնի
ձեռքովը , որուն փառք յաւիտեանս , ամէն :

Մեր բարեկամներէն մէկը Բողոքոյնի գե-
ղերը պատած ըլլալով , անոնց վրայ հետե-
ւալ տեղեկութիւնները կուտայ :

Տանուտըս օրուան մէջ 7 Հայ և 2
Տաճիկի գեղ գացի . ամէն տեղ խուռն բաղ-
մութիւն մը սննակը կը լեցուէր , առա-
ջարկելով որ անոնց Մուրա զրբէն կար-
գանք և խօսքը : Ամէն գեղ բաւական և
քրիստոնեայն կը գտնուին որք յատկապէս
Լուսաւորչի կարգալուստապետ կարգալ
կը ստուէին : Գեղացի մը Կիրակի օրը կառ-
քը ցորեն բնուաւորած ջաղացք կը տանի ,
և անիւները եղիւր տանի կառքը բաղկով
մարդն անիւն տակը կը մնայ : Երկու օր ետ-
քը , այսինքն իմ անգեղը գացած օրս , մար-
դը մուտ , և աս գեղքը Կիրակի աւերելուն
կուտային , և կընէին : Լուսաւորչի ասանկ
հարուածներով մեզ Կիրակի սուրբ պա-
հելու պարտաւորութիւնը կիմացնէ , բայց
սակաւին չենք հասկնար : Բայց տունով
գեղ մը գացի (Եղեցիք) որուն մէջ երկու
սուրբ պաշտօնեան և կարգալ գիտն . 2 ամի-
սէ ի վեր ամէն Կիրակի , ասոնք օրը և գե-
ղերն Լուսաւորչի կարգալու և քննելու
նաեւ ըլլալուն համար շատ լուսաւորուած
են : Հոյս կայ որ քիչ ատենէն շատերը
յառաջ պիտի գան : Տէրը իր հոգովը
գործէ :

Եղեցիքեան մէջ ուղղուած նամակ մը :

Լուսաւորչի 228 թուոյն միջոցաւ ըլլալ
մը հրապարակած էիք Լուսաւորչեան տի-
նանց վրայօք թէ՛ Ուսման պէտքը և
համը զգալով կիրակնօրեայ զրպոյց մը
հաստատել ուղեր են :

Լուսաւորչի մէջն ալ ուրախութեամբ
սրտի կը ծանուցանեմ ընդհանուր ազգայ-
նոցն . ի խրատաւայն ապագայից որ , այս տա-
րի Մայիսի մէկին , Եղեցիքեան ու-
սումնասիր և ուսումնական երիտասարդք
Եթ փազարու Եկեղեցի մէջ Կիրակնօրեայ
զրպոյց մը բացին ուր միշտ ցարդ քրիս-
տոնականութեան և բարոյականութեան
վերաբերեալ զանաք կը տրուին : Գարձեալ
յիշեալ թաղին աղքատիկ Հայ աղօց ու-
ման կարօտութիւնը տեսնելով , ամիսը 40
փառայ տալու պաշտմանով (Բարոզման ա-
նուն ընկերութիւն մը հաստատուեցաւ ի
յիշատակ ապագայ սերնդոց : Այսուհետեւ
կընդունուին թէ՛ հոս Եղեցի կրնայ շատ
մը պտուղներ բաղել շնորհիւ Բարոզման
ընկերութեան : Միշտ ընկերութեան վրա-
յօք ձեռք արժանաւորելու գիտողութիւնները
հրապարակաւ յայտնել բարեհաճեցէր ի
Մեր Եղեցի :

Եղեցիքեան Պիլէճիկի
2 գեղով 1865 թ . Ծ . Զ . Զ .
Թաղապետ Գեղեցիքեան
Եղեցիքեան :

ՄԵԾԵՐՆԵՐ

Լուսաւորչի 217 թուովը ծանուցած
էինք թէ Միտեցեալ Կահանայացի մէջ պա-
տահած քաղաքական պատերազմին ժամա-
նակը՝ վերաւոր կամ հիւանդ զինուորները
խնամելու համար մասնաւոր Հանձնաժո-
ղով մը կազմուած էր : Պատերազմն արդէն
աւարտած ըլլալով՝ յայտնի է թէ հիմա
այնպիսի ընկերութեան մը պէտք չկայ :
Յիշեալ Հանձնաժողովին շարունակելու
ատենը հաւաքուած նպատակի գրամին գու-
մարը մէկ միլիոն լիւրայի չափ եղած է , որմէ
50,000 չափ ծախք չըլլալով տակաւին
ընկերութեան սնտուկին մէջ պատրաստ
կը կենայ : Սա ալ լը յիշեցնէ որ այս նը-
պատենքը կառավարութեան կողմէն եղած
ծախքերէն զատ Բողոքեան ըրած աւելի
օգնութիւններն են :

Պատերազմին պատճառաւ իրենց բնակու-
թեան տեղերը ձգելով Լուսաւորչի Եկեղե-
ցին նահանգները փախչելու ստիպուող և
հոն չ'բաւարարութիւն կողմ բաղման ձեռ-
մակ և սեւ մարդոց օգնութիւն ըլլալու հա-
մար ալ՝ պատերազմին վերջանալուն մօտ՝
« Միտեցեալ Կահանայացի Միտութեան
Հանձնաժողով , անուամբ որի ընկերու-
թիւն մը հաստատուեցաւ : Աս ալ իր գոր-
ծողութեան առջի տարուան միջոցին 100,
000 չափ մարդիկ իր նպատակներով աղքա-
տութեան տառապանքէն ազատելու դատ ,
շատերուն ալ անկէ ետքը զիւրութեամբ
պարտաւորութեան պատճառ եղած է : Աս
ընկերութիւնը պատերազմէն ետքն ալ առ-
ջի մարդասիրական գործին մէջ յարասե-
լով՝ նոյն Հարաւային Նահանգներուն մէջ
պատերազմին պատճառաւ թշուառութեան
և աղքատութեան մէջ ինչպէս մարդոց պէտք
եղած օգնութիւնը միշտ և հիմա կընէ . և
մասնաւոր ջանք ունենալով որ յիշեալ
Նահանգացի մէջ ամեն ապիճանի անձանց
գոտարարութեան համար դպրոցներ
հաստատուին . քանզի պատերազմէն առաջ
գեղի գործածող Հարաւային Նահանգնե-
րուն մէջ ձեռնարկներն անգամ շատ քիչը
կարգաւ և գրեւ կը ստրկէր :

Գերութեան աղաւաղ մարդոց օգնելու
ընկերութիւնն անուամբ որի ընկերու-
թիւն մ'ալ , դարձեալ Հարաւային Նահանգ-
ացի մէջ , առաջ յիշուած ընկերութեան հետ
միաբան կը գործէ . բայց ասոր յատուկ
նպատակը՝ գերութեան նոր աղաւաղ
Սեւերուն գոտարարութիւնն է : Եսկէ
առաջ Հարաւային Նահանգացի մէջ կար-
գալ ստրկելու Սեւերուն արգելուած էր . գե-
րութիւնը վերնալին ի վեր ասոնց գոտար-
արութեան մէջ չ'ընկալով արգելք ը-
լալ՝ Սեւեր հիմա ուսում ստիւլելու այնչափ
փափաք և ջանք ունին , և այնչափ գիւր-
գիտեցելու սկսած են , որ Կիւ Եղեցի ամ-
նէն մեծ տղարաններն անոնց բաւական դա-
սագիրք հասցնելու անկարող եղած են :

ՄԵԾԵՐՆԵՐ ԼՈՒՐՆԵՐ

Յունուար 5 ըստ Յունաց , և 17 ըստ Լատինացւոյ :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Եւրոպայի բոլոր Լատինացւոյ մէկին՝ Տոմա
Պահլէյի Կայսերական պալատին առջեւ
Մէքէ երթալու Սերբիկ տարեգարձին
արարողութիւնը կատարուեցաւ : Երբե-
նական նուէրները՝ որոնց մէջ կը գտնուե-
նէ ստակ , պատուական շալեր և ուրիշ
ծանրապին նիւթեր , ընդ ամենը իբր 20,000
լիւրայի արժէք ունեցող բաներ , () գոտա-
ւոր Սուլթանին ներկայութեանը , բեռնա-
ւորուեցան երկու գեղեցիկ ուղեբեռ վրայ
որոնք ետքը մեծ հանդէսով և բոլոր Պաշտօ-
նէից յուզարկաւորութեամբ Գապարձի
նաւամտոյցը (Խէֆէ) , անկէ ալ նաւակով
Լուսիկտար տարուեցան , ուստի կարգաւոր
Գաւազնու , և անկէ Մէքէ երթալու
համար ճամբայ պիտի ելէ : Սերբի Լուսիկ-
յիշեալ ընծաներն առնելով ուղղակի շը-
գնաւով Լեզբանդրիա , և անկէ Մէք-
է պիտի երթայ :

Վաճառականութեան Պաշտօնարանը
(Թէֆթէ) յատուկ Հանձնաժողով մը կազ-
մուած է , որուն գործը պիտի ըլլայ պահել
և ժամանակին սահմանելու տեղը հասցնել
ան ամեն երկրագործական և արուեստա-
կան բերքերը՝ որոնք Օսմանեան տէրու-
թեան երկիրներէն 1867 ին փարիսի մէջ
բացուելու Երուսաղեմից պիտի ղըր-
կուին : Աս բերքերը փարիս ղըրկու , և ի
դարձին զանոնք իրենց տիրոջ յանձնելու
համար պէտք եղած ծախք , նոյնպէս ծախ-

